UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Digesti Novi

Bartolus

Lvgdvni, M.D.LXVII.

Manumissio testamento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96158

Visual Library

LEX XX.

SI rogatus. §. Matrimonij. Iſtum §. cum glo. not. induco ad vnam que. Quidam fecit teſtamentum, ⁊ reliquit filium ſuum
a heredem, ⁊ dicit ꝙ ſi filius meus acciperet vxorem ſibi indigñ,[a]
priuetur hereditate, ⁊ deueniat in talem, ille accepit vnam ancillaz, an amittat hereditatem. Et certe videtur ꝙ non, per iſtam glo. quia indigna eſt que prohibetur duci, ſed iſta non prohibetur duci. In contrarium facit, ꝙ indigna indigna dicitur conſiderata qualitate viri, ⁊ ſuorum natalium, l. iij. §. ſi emancipatus filius. ff. de bonorum poſſeſ. contra ta. ⁊ C. de epiſco. aud. l. tam de mentis. Iac. de Are. tangit hic.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Sibi indignam. Que dicatur indigna vxor, adde Bal. in l. iij. C. de nup. per illum text.

LEX XXII.

1 Faciens per alium, ipſe videtur facere in his que iuris ſunt: ſecus in his que ſunt facti.

a
1 **P**Ater ex prouincia. Qui per† aliũ facit, ipſe facere videt. l. j. §. deieciſſe. de vi ⁊ vi ar. Glo. dicit, ꝙ per fictionem. Sed dico in l. ſi is qui pro emptore. infra, de vſucap. quod illud eſt verum in his que facti ſunt: q2 ficte videtur fieri, ſed in his que iuris ſunt, proprie ipſe fecit, vt hic.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Pater ex. Adde ad hanc legẽ, que no. Inn. in c. in cauſis. in fi. de offi. leg. Facit l. itẽ eorũ. §. j. quod cuiuſq; vniuer. no.

De manumiſſionibus que ſeruis ad vniuerſitatem pertinentibus imponuntur. Tit. iij.

LEX III.

1 Ciuitas, an equiparet pupillo, ⁊ reſtituat more minorum.

1 **S**Eruus ciuitatis. Solet eſſe †queſtio an ciuitas equiparetur pupillo: an ſoleat reſtitui more minorum. Eſt materia l. reſpublic. C. ex qui cau. ma. ⁊ C. de iure Reipubli. l. Rempublicam. lib. xj. Sed an equiparetur pupillo. Videtur ꝙ equiparetur cuilibet priuato, vt hic, cõiuncta l. pupillus. ff. ti. j. ad Mace. l. nihil intereſt. ⁊ l. iiij. §. nihil. ff. de manu. Glo. tua videtur dicere ꝙ equiparetur pupillo. Aliud reperies in gl. j. l. j. §. vlti. in verb. proconſul. quod cuiuſque vniuer.

De manumiſſis teſtamento. Tit. iiij.

LEX II.

SI quis ita. Ibi, a teſtamento, id eſt, a teſtamentaria libertate, ⁊ ſic nullũ videbatur legatum, vt C. de legat. l. ſeruus. Iaco. de Arena.

LEX X.

1 Dominium rei proprie teſtatoris legate, tranſit in legatarium recta via, ſecus in re heredis.

SI fructuarium. [a]Quãdo teſtator legat rem ſuam, trãſit
1 dominium recta via in legatarium: ſed qñ heredis, nõ tranſit recta† via, l. j. C. communia de leg. ⁊ ibi per do. licet glo. dicat aliter ⁊ male. Sed vbi teſtator legat rem ſuam quo ad proprietatem, heredis quo ad vſumfructum, an tranſeat recta via dominium in legatarium. Certe ſic, vt hic.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Si fructuarium. De intellectu huius l. vide do. Io. in l. ſi ſeruus Titij. poſt Bar. de leg. j. ¶ And. Barba. Itẽ eſt ſing. ſm Angel. in l. ij. ff. de publi. ſecus quando legat rem heredis.

LEX VIII.

Articulus an procedat ꝙ talis cognouit talem violenter.

SI ita ſcriptum ſit. Iſta eſt pulchra lex ⁊ notabilis, ⁊ ſi tu haberes intellectũ. tu diceres mihi hic eſt caſus contra quandã queſtionem quã formaſti in l. ij. ff. de duo. reis dicitur in gl. actiue ⁊ paſſiue, ⁊ eſt alia gl. C. de procu. in l. j.
a ⁊ fuit qſtio, q2 fuit formatus[a] articulus, ꝙ talis cognouit talem
1 violẽter†. Et dixi, ꝙ poteſt intelligi actiue ⁊ paſſiue, ideo articulus non concludebat. hic videtur contra, q2 verbum, diligen-
b ter[b] poteſt aſſumi actiue ⁊ paſſiue, ⁊ ſecũdum mentem diſponentis tantum intelligitur. ſed non eſt contra: q2 verum eſt, ꝙ ſecundum mentem, ⁊ intentionem proferentis, in iudicijs debet interpretari: ſed in articulo ſi ſic probauerit, teſtis dictũ interpretatur contra proferentẽ licet ipſe proferens pro interpretetur.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Formatus articulus. Adde l. filius. de teſt. ⁊ l. ſi vxor. de adul. Ange. in l. ij. vi bo. rap. dixi in d. l. ij. de duobus reis.
b And. Barb. ¶ Quia diligenter. Not. de verbo, diligenter. vide tex. in c. ij. de fur. ⁊ vide c. bone de appel.

LEX XII.

SI quis libertatem. Aliter nõ poſſet dari directa. Nam remiſſio fit iure pretorio, ⁊ ſic datur vtilis non directa, d. §. quoties. alleg. in glo.

LEX XIII.

1 Volumina rationum reddi debent, quando ratio adminiſtrationis fit.
2 Dictio cum poſita inter perſonas, coniungit principaliter: inter res acceſſorie. ⁊ nu. 4.
3 Arguere de verbis teſtatoris ad verba legis, licet.

SI ita fuerit ſeruis.

§. Queſtio hec. Iſte §. licet ſit in extraordinarijs, tamen gl. in l. ſi plures. C. de condi. in ſer. facit magnum feſtum. No. ꝙ conditio que conſiſtit in dando ⁊ faciendo, ſi ſatiſdat, de iure in ſen-
1 tentia nõ vz. † Itẽ no. ꝙ ipſa volumina rationum debent reddi. ⁊ tenet Iac. de Are. in l. j. §. officio. de tut. ⁊ ra. di. ꝙ tutor debet
2 reddere pupillo libros rationũ. Itẽ erit † dicendum [a] notabili-
a ter, ꝙ dictio cum, poſita inter perſonas, coniungit principaliter
3 non acceſſorie †. Item no. ꝙ licita argumentatio eſt de verbis legis ad verba teſtatorum. C pp. ꝙ dictio cum coniungit acceſſo-
4 rie, l. j. ⁊ ij. ⁊ iõ. ff. de pe. leg. Sol. gl. † tua, illud contrarium multum no. Inſti. de leg. §. ſi quis ancillas. q2 dictio cum, inter perſonas coniungit principaliter, vt hic: ſed inter res coniungit acceſſorie, l. j. ⁊ iij. de pecu. leg. per Cy. in l. j. C. de verb. ſigni.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Itẽ erit dicendũ. Vide plene Bal. in l. j. C. de act. ⁊ ob. ⁊ in l. j. C. mãd. Et differentiã inter dictionẽ cum, ⁊ dictionem, ⁊ collige ex no. per Bar. in l. j. §. ſi plures. ff. de exer. in vj. que. in repe. ⁊ per Bar. in l. ſi cui. in prin. de leg. j. Adde ad no. per Bar ꝙ libri rationem debeant reddi, quod voluit Bal. conſi. cccliij.

LEX XVI.

1 Mulier relicta vſufructuaria filio inſtituto, ⁊ extraneo ſubſtituto, ſi morit filius debet habere integrum vſum fructũ.

SI ita ſcriptum fuerit. Si fauore certe rei verba trahuntur ad impropriã ſignificationem. talis fauor ad diſpoſitionẽ ſibi coniunctam non trahit, h. d. Ia. de Are. ponit. hic vnã diſtinctionẽ, quã ponit Cy.
1 in l. ex his. C. qñ di. leg. ced. Habetis hic† videre vnam queſtio
a nem[a], teſtator reliquit filium ſuũ heredez, ⁊ ſibi ſubſtituit extraneum ⁊ ſuã vxorẽ reliquit dominam ⁊ fructuariã omniũ bonorũ ſuorũ, modo filius nõ extitit heres, mulier vult vſum fructũ omniũ bonorũ ſuorũ, ſubſtitutus dicit, tu nõ debes habere niſi alimenta, ſm conſuetudinem poſitã in gl. vlti. in auth. hoc locũ. C. ſi ſecundo nup. mul. Et non obſtat, q2 ſum extraneus, ⁊ q2 filio fuit impoſitũ grauamẽ. Dico, quicquid dicat extraneus, ꝙ mulier dz habere vſum fructũ omnium bonorũ per iſtã legem, coniuncta illa cõſuetudine, quia qñ reliquit domina, ⁊ vſfructuaria de iure ſcripto deberet habere dominiũ, ⁊ vſumfructũ. licet ex conſuetudine fauore filiorum interpretetur vt debeat habere ſa limẽta nã fauore filij remoto, q2 nõ fuit heres licet fuerit ſcript9 remanet lex, vt arg. hic in fi. coniuncta dicta conſuetidine.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Unã queſtionẽ. Adde Bar. late in l. Titia de le. ij.

LEX LV.

LIbertas. Not. ꝙ aliquid non poteſt conferri in tempus quo fieri non poteſt.

§. Hec autem ſcriptura. Nota, iſtum caſum, de quo facio magnum feſtum alibi.

§. Hec ſcriptura teſtamenti. Nec† ba ita vt faciunt modum, ⁊ poteſt quis compelli ad modum implendum

§. Poſt annum. Pluralis locutio, duorũ numero eſt contenta.

LEX XVIII.

1 Tempus, quo nox efficitur, eſt dies, ⁊ tempus, quo dies efficitur eſt nox.

QUi duos heredes.

§. Hec conditio. Si tempus apponitur ſubſtãtie legati,

1 in dubio tempus incipit a morte teſtatoris. h. d. Hic dicam† tibi
vnum quod tenebis menti. Dicitur, ꝙ viuens moritur. Et ſcitis
ꝙ fit queſtio, an ſero, ſit de nocte, vel non, ⁊ hoc anno qñ redij do-
mum, equitaui tempeſtiue: ⁊ cogitaui hoc per iſtã legem: q2 dies
moritur nocte veniẽte, ⁊ hẽ tps illud quo nox efficitur, eſt dies,
⁊ non nox. Ita, mane qñ nondum venit dies, antequam veniat,
dum incipit venire, eſt nox, ⁊ non dies: q2 nondum venit. Et hoc
a dico per iſtam legem: q2 hic viuens a morit, ⁊ nondũ eſt mortu⁹,
b ⁊ ſic viuens, licet incipiat mori. De iſta q. b dixi hoc anno in l. j.
C. de cuſto. reo. in terris vbi pulſantur campane. vide ibi.

ADDITIONES.

a Pom. ¶ Q2 hic viuens. Et vide ꝙ not. Bal. in l. fi. C. de bo. que
lib. ⁊ Lud. in l. hac conſultiſſima, C. de teſta. dixi in c. Raynutius
b Alex. ¶ De iſta q. Vide Bar. in l. aut facta. §. tempus. ff. de pẽ.
⁊ facit iſte tex. ad aliam q. de qua per Bal. in l. fi. C. de pac. vbi al
leg. iſtum tex. Adde Ange. conſi. cxciiij. quomodo ſtatutum per
ſonum campane poſſit inducere noctẽm ⁊ diem.

LEX XX.

SEruos legauit. Meminiſſe videtur qui non apparet de meminiſ
niſſe. hoc dicit. LEX XXI.

1 ☞ Teſtis dicens de menſe Januarij, imo Februarij, aliquid
actum: probat de menſe Februarij.

a STichus^a, imo. Dictio imo, ponitur cor
rectiue. h. d. Allegatur
1 † iſtud ad dictum teſtis, qui interrogatꝰ de quo men-
ſe fuit, ⁊ dicit de menſe Januarij, imo de menſe Fe-
b bruarij, ſtatur vltimo dicto tanquam corrigenti^b

ADDITIONES.

a P. Pau. P. ¶ Stichus. Limita vt per Jaſon. in l. filiusfami-
lias. §. diui. ff. de legatis primo. ¶ Andr. Barba. Adde domi-
num meum in l. ſi ita ſcriptum. §. j. ſ. de here. inſtit.
b P. Pau. P. ¶ Corrigẽti. Vide Are. cõſi. xviij. ver. ſed in cõtra
rium. Jaſ. in l. filiusfamil, §. diui. verſic. ij. limita. ff. de legatis j.

LEX XXII.

a QUi filium impuberem.^a Qui eta-
tis tutorem valet, niſi inter ipſum, ⁊ eum. cui facta eſt,
fuerit colluſum. hoc dicit.

ADDITIONES.

a Alex. ¶ Qui filium impuberẽ. Adde gl. hic, ꝙ ſufficiat ſola con-
feſſio tutoris, ratio adminiſtrationis fuit reddita. vide Bald. in
auth. iiſdem. C. de ſecu. nup.

LEX XXIX.

VXorem. Iſte eſt bonus caſus. Vide gl. quẽ in-
ci. dabũt tñ. xx. ⁊ habes hic gl. ꝙ auth.
1 ex cauſa†. hꝫ locum in preteritione paterna. Et ſimi-
les gl. dedi in auth. ex cã. C. de lib. preter. hic dico iſtã
gl. eſſe falſam, q2 hic pater ignorauit, ⁊ iõ noluit eũ priuare omni
bus bonis, Et probo per l. ſicut. C. de te. mili. Preterea poſito
ꝙ non eſſet lex, tamen eſt caſus l. ſi vnquam. C. de reuo. donat. in
poſthumo preterito, ⁊ non eſt mentis ꝙ conſului id quod dixi.

LEX XXXII.

1 ☞ Incertitudo rerum, ⁊ perſonarum vitiat legatum.
1 CUm ex pluribus. Incertitudo † re-
rum, ⁊ perſonarũ
vitiat legatũ. h. d. ſecundũ Dy. alibi vide hic gl. quẽ
incip. ⁊ j. de reb. dub. ibi, quod eſt ſpeciale, imo ibi eſt
incertitudo rerum: hic rerum ⁊ perſonarum. ⁊ no. per Dy. in c.
in obſcuris. extra. de reg. iur. lib. vj.

LEX XXXIII.

SCiendum eſt neceſſario.
Exiſtentia ſui heredis cõfirmat libertates. hoc dicit.

ADDITIO.

a And. Barb. ¶ Sciendum. Et vide tex. ſing. in l. ita tamen. §. ſi
pater ff. ad Trebel. Item tabule pupillares fideicommiſſum
vniuerſale cõfirmant. Vide caſum ſing. ſecundum do. meum in
l. cum heres. ſupra, ad Trebel. ⁊ vide de materia eundem in re
pet. l. ſi filius. qui patri. ſ. de vulg. ⁊ pupillar.

LEX XXXIX.

STichus ſeruus. Iſte eſt no. caſus. te
ne mẽti iſtũ caſum
pro alienationibus que fiunt vt non alienentur res,
quia ſi alienentur, reuertentur ad vendentem. l. abſen
ti. ſupra, de donationibus.

LEX XLI.

1 ☞ Emphytenta an poſſit ſoluere penſionẽ in principio anni.
2 Dilationes ſi plures dantur, vna pro prima, alia pro ſecunda.
alia pro tertia, an teneatur citatus in vnaquaque comparere.

SI ita fuerit. Iſta eſt no. lex quã mille vi-
cibus allegaui tibi in materia
de ver. ob. Not. text. ibi, celeritas pmature, ⁊c. alleg.
1 † an emphyteuta poſſit intẽſionẽ ſoluere. in pn. anni.
Dicam de hoc plene j. de ſtatulibe. l. ſtatuliberos. §. Stichus.
2 † No. vlt. hanc. l. qñ dãtur dilationes, vna pro prima, ſecũda pro
ſecunda, ⁊ tertia pro tertia, ⁊ peremptorie, vtrum teneatur quis
comparere in vtroque dixi in l. qui ante calendas. j. de ver. obl.

LEX XLIIII.

1 ☞ Filius inſtitutus ſub conditione, ſi deceſſerit ſine liberis,
non dicitur conditionaliter inſtitutus.

MEuia decedens. No. iſtam legem pro
eo, quod faciunt to-
1 ta die teſtatores, inſtituo filium † meum ſub conditio-
ne, ſi deceſſerit ſine liberis, ⁊c. ꝙ nõ eſt cõditionaliter in
ſtitutus. ſ. de donatio l. ij. §. fi. ibi dicam.

LEX LIII.

LUcius. Jus conſiſtens in dando non poteſt
impleri per perſonã curatoris adul-
ti. h. d. ⁊ facio magnum feſtum de iſta l. j. de ſo.. l. ſi ſer
a uus. Nota, ꝙ factum a tutorum nocet pupillo. vt hic,
⁊ l. Lucius. §. tutele, de adminiſt. tut.

ADDITIO.

a And. Barb. ¶ No. ꝙ factum. Et vide gl. ſing. ſecundum Bal. in
l. ſi dolo. ſi quis omiſ. cau. teſt. ⁊ quod not. in l. j. §. hec actio. j. ne
vis fiat ei. ⁊ quod no. Bal. in l. j. §. ſi procu. ſ. ſi quis ius dicen.

LEX LIIII.

a QUi habebat. Error in ſyllaba non no-
cet a. hoc dicit.

ADDITIO.

a Alex. ¶ Non nocet. Error ſyllabe non vitiat. Idem in errore
litere c. ex parte. de fide inſtru. ⁊ vtrunque etiam habet locum in
reſcriptis, vt ibi not. in glo. niſi per talem defectum redderetur
falſum latinum capit. ad audientiam. j. de reſcriptis. ⁊ not. hoc
dixi aliquid poſt Bar. in l. iiij. de leg. j.

LEX LVI.

SI quis ſeruo. Iſta lex allega. ꝙ ſi quis
eſt ſubſtitutꝰ directo, vul
gariter, pupillariter, ⁊ per fideicommiſſum, quo iure
poſſet petere. Et certe in electione ſua eſt, vt hic. ⁊ l. re
cuſare. §. Titius. ſupra, ad Trebellianum.

LEX LVII.

1 ☞ Argumentũ a cõtrario ſenſu eſt ex expreſſa ſignificatione.
1 SI quis locuples. Allegaui iſtam le-
gem†, ꝙ argumen
tũm a contrario ſenſu eſt ex expreſſa ſignificatione, id
eſt, apertiſſima. ⁊ ibi alle. in l. omnes populi Contra-
rium eſt per l. apud antiquos. C. de furt.

LEX LIX.

TItia ſeruis quibuſdam.
§. Lucius. Ibi, liber ne eſto, id eſt, eſſe nõ poſ
ſis. Et ſic fuit potẽtia denegatiua
Per iſtã legẽ videtur deſtrui practica Dy. in c. peccatum non
remittitur. de reg. iur. lib. vj. de dictione niſi. ⁊ hic ponitur de-
a rogatio negatiua a. Hic Dyn. dicit. ꝙ non precedit, ſed in vno,
licet in conſtructa non. Sed ſolutio eſt ꝙ hic precedit negatiua
potentie, non negatiua actus, quia negat potentiam. ⁊ ideo po-
nit potentiam dictio niſi.

ADDITIO.

a Alex. Loſeus. ¶ Derogatio negatiua. Puto hec verba ita cau
tare quia non potui videre Dy. hic. Hic Dy. dicit, ꝙ non prece
dit negatiua, ſcilicet in litera, licet in conſtructa ſic: vt puta Que
ſi phore liber ne eſto, niſi diligenter, ⁊c.

De fideicommiſſarijs libertatibus. Tit. v.

LEX II.

1 ☞ Additio hereditatis ab inteſtato, requiritur vt legata in co
dicillis confirmentur.
1 SI quis inteſtatus. Ita eſt bo-
nale ⁊ Ro.
ponit vnam queſtionem, in libellis ſuis contra i-
ſtam legem. Ad confirmationem eorum que in
teſtamento relinquuntur, requiritur aditio ab
2 inteſtato. h. d. do. † Rofra. format q. in tit. de a-
cti. ex teſtamẽnto. ⁊ dicit ꝙ in codicillis confirmandis, non re-
quiritur aditio hereditatis ab inteſtato. Ipſe dicere videtur
contra iſtam legem, ⁊ Jac. de Are. bene dicit hic, quod requiri-
tur aditio ab inteſtato ad confirmanda relicta in codicillis.

Additio

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN